

Sygn. akt II C 416/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

dnia 22 lipca 2015 roku

**Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, Wydział II Cywilny,
w składzie:**

Przewodniczący: S.S.R. K. Ś.

Protokolant: staż. K. I.

po rozpoznaniu w dniu 13 lipca 2015 roku, w Ł. na rozprawie jawnej,

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko B. Ż. (1), M. Ż., S. L.

o zapłatę 24 308,90 zł

1. zasądza solidarnie od B. Ż. (1), M. Ż., S. L. na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 24 308,90 zł (dwadzieścia cztery tysiące trzysta osiem złotych 90/100) z odsetkami ustawowymi od dnia 17 listopada 2014 roku do dnia zapłaty,
2. zasądza solidarnie od B. Ż. (1), M. Ż., S. L. na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 2 721,00 zł (dwa tysiące siedemset dwadzieścia jeden złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt II C 416/15

UZASADNIENIE

(...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., wystąpił przeciwko pozwanym B. Ż. (1), M. Ż., S. L. o zapłatę przez te osoby solidarnie na rzecz powoda 24 308,90 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 17 listopada 2014 roku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu.

(pozew z uzasadnieniem k. 2-4)

Pozwani wnosili o oddalenie powództwa.

(protokół rozprawy k. 40-41)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

B. Ż. (1) zawarła z (...) S.A. z siedzibą w W. umowę, w ramach której miała pośredniczyć, za wynagrodzeniem, w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej, przy zawieraniu w imieniu i na rzecz powoda umów z klientami w zakresie sprzedaży wydawnictw, różnego rodzaju towarów oraz usług oferowanych klientom. W ramach zawartej umowy B. Ż. (1) prowadziła punkt sprzedaży detalicznej w P. przy ulicy (...)

(bezsporne)

B. Ż. (1) wystawiła na rzecz (...) SA z siedzibą w W. weksel in blanco w celu zabezpieczenia zawartej pomiędzy stronami umowy. Weksel ten został poręczony przez M. Ż. i S. L..

(weksel k. 10)

Pozwani podpisali także deklarację wekslową, potwierdzając w niej, że złożyli weksel in blanco na zabezpieczenie wiarytelności powodowej spółki z wyżej wskazanej umowy, upoważniając powoda do wypełnienia weksla do wysokości pełnego zadłużenia, łącznie z przysługującymi opłatami, poniesionymi kosztami i odsetkami oraz opatrzenia go według własnego uznania datą i miejscem wystawienia, datą płatności oraz klauzulą „bez protestu”.

(bezsporne, a także kserokopia deklaracji wekslowej k. 11)

Powodowa spółka wypełniła złożony przez pozwanych weksel in blanco na kwotę 24 308,90 zł, z terminem zapłaty w dniu 16 listopada 2014 roku.

(weksel k. 10)

B. Ż. (2) prowadziła kiosk (...) w P. przy ulicy 20 stycznia numer 20/22 w okresie od października 2011 roku do kwietnia 2012 roku. Punkt sprzedaży został zlikwidowany przez powodową spółkę z uwagi na uzyskiwanie małych dochodów z jego działalności.

(bezsporne)

Pismami z dnia 16 października 2014 roku pełnomocnik (...) S.A. z siedzibą w W., poinformował M. Ż., B. Ż. (1), S. L., iż wypełniony został weksel in blanco, wystawiony przez B. Ż. (1) oraz wezwał ich do wykupu weksla poprzez zapłatę kwoty 24 308,90 zł, na którą to kwotę składały się: kwota należności głównej – 21 807,87 zł oraz kwota odsetek obliczona do wyżej wymienionej sumy, liczonych do dnia 16 października 2014 roku – 2 501,03 zł. W wezwaniu powód wskazał, iż wypełnienie przez powodową spółkę weksla in blanco stanowi konsekwencję stwierdzonych podczas inwentaryzacji niedoborów w punkcie sprzedaży detalicznej zlokalizowanym w P. przy ulicy (...)

(kserokopie wezwań do wykupu weksla k. 12-15, kserokopia księgi nadawczej k. 16)

Sąd zważył co następuje

Powództwo było zasadne i jako takie Sąd je uwzględnił jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku, z przyczyn i na podstawie przepisów jak poniżej.

Na wstępie rozważań należy podkreślić konieczność oddzielenia dwóch kwestii – zobowiązania wekslowego opartego na wystawionym przez pozwaną B. Ż. (1) wekslu in blanco z poręczeniem wekslowym M. Ż. i S. L., od zobowiązania kontraktowego wynikającego z zawartej umowy dotyczącej stałego pośredniczenia, za wynagrodzeniem, w ramach prowadzonej działalności, przy zawieraniu w imieniu i na rzecz powoda umów z klientami w zakresie sprzedaży wydawnictw, różnego rodzaju towarów oraz usług oferowanych klientom. Elementem łączącym obydwie stosunki prawne jest fakt, iż weksel in blanco został wystawiony celem zabezpieczenia roszczeń strony powodowej wynikających z wyżej wskazanej umowy. Jednakże abstrakcyjny charakter zobowiązania wekslowego powoduje, iż w sytuacji oparcia roszczenia na zobowiązaniu wekslowym, bezprzedmiotowe staje się badanie zarzutów dotyczących stosunku podstawowego, gdyż nie umowa, a posiadanie wypełnionego weksla stanowi wyłączną postawę wystąpienia z roszczeniem wekslowym, które mając charakter abstrakcyjny odrywa się od swej podstawy prawnej.

Strony, zatem łączy zobowiązanie wekslowe uregulowane przepisami art. 921⁶ k.c. oraz ustawą z dnia 28 kwietnia 1936 roku prawo wekslowe (Dz. U. Nr 37, poz. 282 ze zm.), dalej przywoływanej jako „ustawa”.

Weksel jest papierem wartościowym składającym się z elementów ściśle określonych przez prawo wekslowe, w którym wystawca sam przyrzeka zapłatę oznaczonej sumy pieniężnej (weksel własny, inaczej - suchy, prosty) albo poleca jej zapłatę osobie trzeciej (weksel trasowany, inaczej - przekazowy, trata), przyjmując bezwarunkową odpowiedzialność za jej zapłatę i poddając się wszystkim wymaganiom prawa wekslowego. Podstawową formalną cechą weksla jest to, iż jako dokument sformalizowany musi mieć ściśle określony przez ustawę tekst. Dla weksli własnych wymogi te

określa art. 101 ustawy, natomiast elementy konstytutywne weksla trasowanego wymienia art. 1 ustawy. Pod względem materialnym istotne jest inkorporowanie oświadczeń woli osób występujących w stosunku wekslowym, bowiem te decydują o charakterze zobowiązania i jego warunkach. Gdy chodzi o stronę podmiotową zobowiązania wekslowego, może ono zasadniczo opierać się na konstrukcji przekazu, dla weksla trasowanego, a wtedy angażuje trzy osoby, tj. wystawcę, remitenta i trasata (po przyjęciu weksla – akceptant), lub być opartym na relacji wierzyciel (remitent) – dłużnik (wystawca) w przypadku weksla własnego. Niezależnie od rodzaju powyższej relacji, zobowiązanymi wekslowo mogą być także inne osoby, w tym poręczyciele wekslowi.

Należy podkreślić, iż do powstania zobowiązania wekslowego konieczne jest wystawienie dokumentu odpowiadającego przewidzianym w ustawie wymaganiom formalnym oraz umową między wystawcą weksla, a remitentem, w przypadku wydania weksla in blanco, które określa sposób jego wypełnienia. Podobnie do powstania zobowiązania poręczyciela wekslowego konieczne jest – obok podpisania weksla – wydanie dokumentu, które ma charakter umowny.

Rygoryzm zobowiązania wekslowego decydujący o jego atrakcyjności jako formy zabezpieczenia wierzytelności polega na jego samodzielnym i abstrakcyjnym charakterze. Abstrakcyjność zobowiązania wekslowego polega na tym, iż jest ono niezależne od podstawy prawnej, która spowodowała jego zaciągnięcie. Takie też stanowisko zajmuje w tej materii Sąd Najwyższy, np. w orzeczeniu z dnia 23.03.1956 r., opubl. (...) 1957, nr 1, s. 34. Natomiast samodzielność zobowiązania wekslowego ma podwójne znaczenie. Po pierwsze, oznacza niezależność poszczególnych zobowiązań wekslowych, tj. przykładowo zobowiązania wystawcy weksla i poręczyciela. Po drugie, łączy się z bezwarunkowym charakterem zobowiązania danej osoby. Na podstawie samego weksla wierzyciel może domagać się od dłużnika zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej.

Wystawienie weksla znajduje swą przyczynę w stosunkach kauzalnych zachodzących między stronami. W tej sprawie weksel został wystawiony w powiązaniu z zawartą umową wskazaną powyżej. Wierzycielowi przysługują wówczas dwa roszczenia: ze stosunku kauzalnego (umowy) i z weksla. Wierzyciel nie może dochodzić jednocześnie obu tych roszczeń. Wierzyciel, który przyjął weksel jest zobowiązany najpierw szukać zaspokojenia przez dochodzenie swej wierzytelności z weksla, zaś wierzytelność ze stosunku kauzalnego wygasa, jeżeli wierzyciel zostanie całkowicie zaspokojony z weksla. W przeciwnym razie może on dochodzić swoich roszczeń ze stosunku kauzalnego. Z drugiej strony, abstrakcyjny charakter zobowiązania wekslowego sprawia, że posiadacz weksla może wytoczyć na podstawie weksla powództwo przeciw wszystkim dłużnikom wekslowym, choćby nie zawarł z nimi żadnej umowy. Nie musi przy tym wykazać ani podstawy gospodarczej zobowiązania, ani też jego istnienia. Zasada abstrakcyjności znajduje swój wyraz także w tym, że nieważność lub inna wada stosunku kauzalnego nie wpływa na ważność zobowiązania wekslowego.

Ustawa nie definiuje pojęcia weksla in blanco, ale przyjmuje się, iż weksel własny in blanco jest to dokument zawierający co najmniej podpis wystawcy złożony w zamiarze zaciągnięcia zobowiązania wekslowego. W doktrynie podkreśla się, że prawo wekslowe używając wyrażenia "weksel, niezupełny w chwili wystawienia" wskazuje tym samym, iż taki dokument nie może być uznany za papier bezwartościowy. Zawiera on już zobowiązanie wekslowe, bowiem wystawca lub akceptant złożyli na nim swoje podpisy, uczynili to właśnie w zamiarze zaciągnięcia zobowiązania wekslowego. Z chwilą uzupełnienia weksla in blanco zgodnie z wolą wystawcy lub akceptanta i w sposób nadający mu cechy weksla własnego lub trasowanego staje się on wekslem. Jednakże zobowiązanie z poprawnie uzupełnionego weksla istnieje od chwili złożenia na nim podpisu, a nie dopiero od chwili uzupełnienia weksla. Takie stanowisko zajmuje też Sąd Najwyższy, np. w wyroku z dnia 4 czerwca 2003 r., I CKN 434/01, LEX nr 137623. Pomimo to, dopóki weksel in blanco nie zostanie uzupełniony w sposób nadający mu cechy weksla, osoby podpisane na wekslu in blanco nie mogą być traktowane jako zobowiązane wekslowo. Tak też orzekł Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 listopada 1930 r., Rw. III 1445/30, PS 1931, poz. 486. Jeżeli weksel in blanco zostanie uzupełniony niezgodnie z art. 1 i 2 albo 101 i 102 ustawy, chodzi zatem tylko o warunki formalne ważności weksla, wówczas taki weksel będzie nieważny i osoby na wekslu podpisane nie są tym samym dłużnikami wekslowymi. Inną kwestią jest

natomiast wypełnienie weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem wekslowym (deklaracją wekslową). O skutkach niezachowania powyższego Sąd wypowie się niżej w tym uzasadnieniu.

Zgodnie z art. 30 ustawy, zapłatę weksla można zabezpieczyć poręczeniem wekslowym (aval) co do całości sumy wekslowej lub co do jej części. Poręczenie może dać osoba trzecia lub nawet osoba podpisana na wekslu. Poręczenie umieszcza się na wekslu albo na przedłużku. Poręczenie oznacza się wyrazem "poręczam" lub innym zwrotem równoznacznym; podpisuje je poręczyciel. Sam podpis na przedniej stronie weksla uważa się za udzielenie poręczenia, wyjąwszy, gdy jest to podpis wystawcy lub trasata. Poręczenie powinno wskazywać, za kogo je dano. W braku takiej wskazówki uważa się, że poręczenia udzielono za wystawcę. Stanowi o tym przepis art. 31 ustawy. Nie budzi także wątpliwości możliwość udzielenia poręczenia na wekslu in blanco. Zgodnie z art. 30 ustawy, poręczenie udzielone na wekslu in blanco także zabezpiecza zapłatę weksla, a nie wykonanie zobowiązania zabezpieczonego wekslem. Poręczyciel, udzielając poręczenia na wekslu in blanco, podpisuje najczęściej również deklarację do weksla in blanco o treści podobnej do treści deklaracji podpisanej przez wystawcę. Tak jak w przypadku wystawcy, określa ona warunki wypełnienia weksla. Poręczyciel wekslowy poręczając na wekslu in blanco może poręczyć do pełnej kwoty przyszłej sumy wekslowej lub do kwoty przez niego określonej. W takim przypadku suma poręczona powinna być wskazana zarówno na wekslu, jak i w treści deklaracji. Jeżeli poręczyciel wpisze kwotę, do wysokości której poręcza tylko na wekslu, a nie zrobi tego w deklaracji, albo odwrotnie, wpisze ją w deklaracji ale nie umieści jej na wekslu, wierzyciel nie może domagać się od poręczyciela zapłaty kwoty wyższej niż wskazana na wekslu, w pierwszym przypadku, lub w deklaracji, w drugim przypadku. Tak orzekł Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 stycznia 2001 r., II CKN 25/00, OSN z 2001, nr 7–8, poz. 117. Jeżeli natomiast poręczyciel nie wskaże żadnej kwoty, przyjmuje się, iż poręczył za zobowiązanie zaciągnięte przez wystawcę weksla do pełnej jego wysokości. Zgodnie z art. 32 ustawy, poręczyciel wekslowy odpowiada tak samo, jak ten, za kogo poręczył. Zobowiązanie poręczyciela jest ważne, chociażby nawet zobowiązanie, za które poręcza, było nieważne z jakiegokolwiek przyczyny, z wyjątkiem wady formalnej. Poręczyciel wekslowy, który zapłacił weksel, nabywa prawa wynikające z weksla, przeciw osobie, za którą poręczył i przeciw tym, którzy wobec tej osoby odpowiadają z weksla.

W niniejszej sprawie pozwana B. Ż. (1) nie kwestionowała faktu wystawienia weksla in blanco na rzecz powodowej spółki, zaś pozwani M. Ż. i S. L. nie przeczyli, iż weksel ten poręczyli. Odwoływanie się przez pozwaną B. Ż. (1) do kwestii niewykonania czy nienależytego wykonania zobowiązania kontraktowego (stosunku podstawowego) nie ma znaczenia wobec abstrakcyjności i samodzielności zobowiązania wekslowego.

Należy wyraźnie podkreślić, że ciężar dowodu, że roszczenie powoda z tego stosunku w całości albo w części nie istnieje, spoczywa na pozwanym. Takie stanowisko zajmuje także w tej materii Sąd Najwyższy, np. w uchwale z dnia 7 stycznia 1967 r., III CZP 19/66, OSNCP 1968, nr 5, poz. 79. Przy podnoszeniu zarzutów procesowych wchodzi zatem w grę normalne reguły rozkładu ciężaru dowodów; to pozwany musi udowodnić podstawę faktyczną podnoszonego zarzutu (art. 6 k.c.). Skutkiem bowiem art. 10 ustawy na płaszczyźnie procesowej jest to, że to dłużnika wekslowego, zgodnie z art. 6 k.c., obciąża ciężar dowodu okoliczności uzasadniających zastosowanie art. 10 ustawy. W przypadku zakwestionowania prawidłowości uzupełnienia weksla in blanco wierzyciel ma obowiązek wskazać, z jakiego tytułu domaga się zapłaty oraz przedstawić stosowne wyliczenie. Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 grudnia 2012 roku, V CSK 21/12. Pozwani takich okoliczności nie wykazali. B. Ż. (1) powoływała się na brak zasadności roszczeń wynikających ze stosunku podstawowego, będącego podstawą wystawienia i wręczenia weksla. Kwestionowała okoliczność ujawnienia podczas przeprowadzonej przez powoda inwentaryzacji, niedoboru asortymentu w prowadzonym przez nią kiosku (...). Pomimo możliwości podniesienia przez pozwanych zarzutów związanych z tzw. stosunkiem podstawowym, które niewątpliwie mają charakter zarzutów subiektywnych, pozwani nie zdołali jednak w żaden sposób wykazać ich zasadności. Tylko skuteczne podniesienie tego rodzaju zarzutów prowadziłoby do zniweczenia podstawy wystawienia weksla i wyłączało możliwość udzielenia ochrony osobie będącej wierzycielem.

Mając na uwadze zatem wszystkie przytoczone powyżej okoliczności i unormowania prawne, mając na względzie to, że prawdziwość weksla nie została skutecznie zakwestionowana, Sąd w całości uwzględnił powództwo, jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku.

O odsetkach ustawowych orzeczono jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku, na podstawie art. 481 k.c., zasądzając je od dnia następującego po dniu określonym jako termin spełnienia świadczenia w wezwaniu do zapłaty.

O kosztach procesu Sąd orzekł jak w punkcie drugim sentencji wyroku, na podstawie art. 98 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania. Na koszty zasądzone od pozwanych solidarnie na rzecz powoda złożyły się: uiszczona przez powoda opłata od pozwu w kwocie 304,00 zł, uiszczona przez powoda opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17,00 zł, oraz stawka minimalna zastępstwa procesowego powoda reprezentowanego przez pełnomocnika – radcę prawnego, w wysokości 2 400,00 zł obliczone zgodnie z § 6 pkt. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 r., Nr 163, poz. 1349).